

Liste over vedlegg

- Vedlegg 1** Brev datert 7. januar 2020 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til justis- og innvandringsministeren
- Vedlegg 2** Brev datert 17. januar 2020 fra justis- og innvandringsministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
- Vedlegg 3** Brev datert 30. januar 2020 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til justis- og beredskapsministeren
- Vedlegg 4** Brev datert 10. februar 2020 fra justis- og beredskapsministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
- Vedlegg 5** Brev datert 13. februar 2020 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til statsministeren
- Vedlegg 6** Brev datert 19. februar 2020 fra statsministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen



Statsråd Jøran Kallmyr
Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato:
07.01.2020

Vedr. opplysninger om norske flypassasjerer

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til Dokument 7:2 (2019-2020) Særskilt melding til Stortinget om PSTs ulovlige innhenting og lagring av flypassasjeropplysninger som komiteen har til behandling. Komiteen ber om svar på følgende spørsmål:

1. I rapporten fra EOS-utvalget fremkommer det at PST har videreført praksisen med å hente inn opplysninger om norske flypassasjerers utenlandsreiser, også etter at utvalget i 2014 kritiserte tjenesten i en konkret sak for ikke å ha lovhjemmel for slik innhenting. Kan justis- og innvandringsministeren forklare hvordan denne praksisen kunne fortsette etter 2014 når PST ble oppmerksom på at de ikke hadde lovhjemmel?
2. Var justis- og innvandringsministeren på noe tidspunkt kjent med denne praksisen til PST?
3. Kan justis- og innvandringsministeren garantere at denne praksisen nå er avsluttet, og at PST nå forholder seg til lovverket når det gjelder innhenting av opplysninger knyttet til flyreiser?
4. Lov om grensetilsyn og grensekontroll av personer (grenseloven) av 20. april 2018 har ennå ikke trådt i kraft. Når kan det forventes at loven trer i kraft, og kan justis- og innvandringsministeren forsikre om at det vil fremgå av loven med forskrifter hvem som omfattes og hvilke opplysninger som kan innhentes?



Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dag Terje Andersen
komitéleder





**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og innvandringsministeren

Stortinget - Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
19/5982 - NNO

Dato
17.01.2020

Svar på spørsmål vedrørende opplysninger om norske flypassasjerer

Jeg viser til kontroll- og konstitusjonskomiteens brev 7. januar 2020 med anmodning om svar på spørsmål i tilknytning til Dokument 7:2 (2019-2020). Jeg vil innledningsvis understreke at jeg tar utvalgets kritikk på det største alvor. Det er viktig at Politiets sikkerhetstjeneste (PST) kan få den informasjonen de trenger for å sikre Norge, og derfor må hjemlene for den informasjoninnhenting de gjør som ledd i sitt arbeid være helt klare.

Spørsmål 1:

I rapporten fra EOS-utvalget fremkommer det at PST har videreført praksisen med å hente inn opplysninger om norske flypassasjerers utenlandsreiser, også etter at utvalget i 2014 kritiserte tjenesten i en konkret sak for ikke å ha lovhjemmel for slik innhenting. Kan justis- og innvandringsministeren forklare hvordan denne praksisen kunne fortsette etter 2014 når PST ble oppmerksom på at de ikke hadde lovhjemmel?

Svar:

For å gi komiteen et så fullstendig bilde av saken som mulig vil jeg først omtale enkeltsaken og deretter gå nærmere inn på rutinemessig innhenting av passasjerlister om norske borgere og til slutt saken om tilgang til Norwegians bookingsystem.

Den konkrete enkeltsaken

EOS-utvalget omtalte en enkeltsak i årsmeldingen for 2014, som gjaldt innhenting av reiseopplysninger fra flyselskaper om en konkret norsk borger. I meldingen uttalte

utvalget at utlevering av passasjerinformasjon om en norsk borger til PST ikke syntes å ha rettslig grunnlag i utlendingslovgivningen. Det var, både før og etter årsmeldingen ble lagt frem i 2015, dialog mellom PST og utvalget om forståelsen av regelverket. I den særskilte meldingen konstaterer utvalget at de og PST fremdeles er uenige om hvorvidt innhenting av passasjeropplysninger om norske borgere har hjemmel i utlendingsloven. Siden PST mente å ha adgang til å innhente passasjeropplysninger som også omfattet norske borgere, fortsatt praksisen frem til EOS-utvalget fremla sin særskilte melding i desember 2019. Praksisen ble da umiddelbart avsluttet. Jeg viser for øvrig til mitt svar på spørsmål 2 og 3.

Innhenting av passasjerlister etter utlendingslovgivningen

Etter utlendingsforskriften § 4-24 har «politiet» adgang til å innhente passasjerlister. Hovedhensikten med bestemmelsen er at politiet som grensekontrollmyndighet kan innhente slike lister i forbindelse med grensekontroll. Departementet har sett at ordlyden ikke var presis nok, ved at det kunne oppstå tvil om «politi» i denne sammenheng bare omfattet politiet som grensekontrollmyndighet. For å sikre at PST skulle ha en klar hjemmel for slik innhenting, ble utlendingsforskriften § 4-24 etter forutgående høring endret 18. november 2019 ved at det ble tilføyd at også PST kan innhente slike lister.

På bakgrunn av EOS-utvalgets særskilte melding fra desember 2019, ser departementet at det til tross for den foretatte endringen i utlendingsforskriften § 4-24 ikke er klart at PST kan innhente slike passasjerlister som inneholder opplysninger om norske borgere, og at slike lister kan innhentes rutinemessig.

Som det er redegjort for i Prop. 39 L (2019-2020), regulerer utlendingsloven ikke bare utlendingers adgang til riket, men inneholder også bestemmelser om grensekontroll. Disse bestemmelsene, herunder bestemmelsene om innhenting av passasjerlister, omfatter også norske borgere. I lys av EOS-utvalgets kritikk ser jeg at det burde ha kommet klarere frem at enkelte av reglene ikke bare gjelder utlendinger. De endringene som nå er foreslått i Prop. 39 L (2019-2020) burde ha blitt gjennomført på et tidligere tidspunkt. I proposisjonen omtales også adgangen til rutinemessig innhenting. Det vil etter omstendighetene kunne anses nødvendig «rutinemessig» å innhente passasjerlister for alle flygninger til og fra nærmere bestemte områder eller land.

Tilgang til Norwegians bookingsystem

Når det gjelder tilgang til Norwegians bookingsystemer, har det vært dialog mellom EOS-utvalget og PST om forståelsen av regelverket knyttet til dette siden høsten 2017. Tilgangen ble stanset fra Norwegians side i mai 2019. Denne praksisen ble dermed avsluttet før utvalgets melding ble lagt frem i desember 2019.

Departementet fikk nyss om den pågående diskusjonen mellom EOS-utvalget og PST i et møte i desember 2017. Møtet var et fagmøte mellom departementet og PST, der deler av problemstillingen ble diskutert. Saken var en av flere på møtet. Departementet

fikk skriftlig informasjon i brev fra PST til departementet i juni 2018. Brevet ble besvart av departementet i mars 2019. Begge brev følger vedlagt (Merk at brev fra PST i juni 2018 er gradert). Som det fremgår av departementets brev, omtales ikke tilgangen til Norwegians bookingsystemer i brevet. Med bakgrunn i EOS-utvalgets særskilte melding av desember 2019 ser departementet at vi ikke forstod alvoret i saken og dermed heller ikke foretok de nødvendige avklaringer slik vi burde. Det skal ikke være tvil om hjemlene for PSTs informasjonsinnhenting, og praksisen skulle vært stoppet på et tidligere tidspunkt.

Spørsmål 2:

Var justis- og innvandringsministeren på noe tidspunkt kjent med denne praksisen til PST?

Svar:

Enkeltsaken

Departement ble som nevnt under spørsmål 1 kjent med den konkrete enkeltsaken da EOS-utvalgets årsmelding for 2014 ble lagt frem i april 2015. Det var også dialog mellom PST og departementet om problemstillingen i etterkant av fremleggelsen. Det har vært departementets forståelse at bestemmelsene om passasjerlister i utlendingsloven også gjelder innhenting av opplysninger om norske borgere, men vi ser i lys av EOS-utvalgets særskilte melding at hjemmelsgrunnlaget ikke har vært tilstrekkelig klart. Med det lovforslaget som regjeringen nå har lagt frem, vil det ikke lenger være tvil om forståelsen av de aktuelle bestemmelsene.

Rutinemessig innhenting og tilgang til Norwegians bookingsystem

Jeg viser til mitt svar på spørsmål 1 vedrørende tilgang til Norwegians bookingsystem. I møtet i desember 2017 og i brevet fra PST juni 2018 ble det også informert om rutinemessig innhenting av passasjerlister. Som nevnt ovenfor burde vi da gått grundigere inn i problemstillingen og sørget for de nødvendige avklaringer slik at den praktiseringen som ikke var i tråd med hjemmelsgrunnlaget kunne vært stanset tidligere.

Spørsmål 3:

Kan justis- og innvandringsministeren garantere at denne praksisen nå er avsluttet, og at PST nå forholder seg til lovverket når det gjelder innhenting av opplysninger knyttet til flyreiser?

Svar:

PST avsluttet den kritiserte praksisen med innhenting av passasjerlister umiddelbart etter at EOS-utvalget i den særskilte meldingen i 2019 konkluderte med at praksisen manglet hjemmel. Proposisjonen om endringer i utlendingsloven som regjeringen har fremmet, gjør det helt klart at bestemmelsene om innhenting av passasjerlister omfatter både norske og utenlandske reisende. PST har ikke lenger tilgang til Norwegians bookingsystem. Den ble som nevnt ovenfor stanset av Norwegian i mai 2019.

Spørsmål 4:

Lov om grensetilsyn og grensekontroll av personer (grenseloven) av 20. april 2018 har ennå ikke trådt i kraft. Når kan det forventes at loven trer i kraft, og kan justis- og innvandringsministeren forsikre om at det vil fremgå av loven med forskrifter hvem som omfattes og hvilke opplysninger som kan innhentes?

Svar:

Grenseloven gir regler om grensekontroll av *personer*, uavhengig av statsborgerskap. Lovens regler omfatter dermed både norske og utenlandske personer. Departementet arbeider for tiden med å utarbeide forskrift til den nye grenseloven. Det tas sikte på at forskriften kan sendes på høring før sommeren i år, og at loven og forskriften kan tre i kraft i løpet av 2021. Det vil fremgå klart av dette regelverket hvem det kan innhentes passasjeropplysninger om, og hvilke opplysninger som kan innhentes.

Med hilsen



Jøran Kallmyr

Vedlegg:

Brev fra PST til JD 28. juni 2018 (gradert)

Brev fra JD til PST 12. mars 2019



Statsråd Monica Mæland
Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato:
30.01.2020

Vedr. opplysninger om norske flypassasjerer

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til Dokument 7:2 (2019–2020) Særskilt melding til Stortinget om PSTs ulovlige innhenting og lagring av flypassasjeropplysninger, som komiteen har til behandling. Komiteen ber om svar på følgende spørsmål:

Statsministerens kontor har siden regjeringen Solberg tiltrådte i 2013 fått et særlig koordinerende ansvar innenfor sikkerhet og beredskap. Har Justis- og beredskapsdepartementet på noe tidspunkt siden den første enkeltsaken som EOS-utvalget undersøkte i 2014 informert Statsministerens kontor om den ulovlige datainnsamlingen som EOS-utvalget beskriver i sin melding? Komiteen viser til justis- og innvandringsministerens svar til komiteen av 17. januar 2020, hvor det kommer frem at det var dialog om saken mellom PST og Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 og 2017.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dag Terje Andersen
komitéleder





**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
19/5982 - NNO

Dato
10.02.2020

Svar på spørsmål vedrørende opplysninger om norske flypassasjerer

Jeg viser til kontroll- og konstitusjonskomiteens brev 30. januar 2020 med anmodning om svar på spørsmål i tilknytning til Dokument 7:2 (2019-2020). I brevet bes det om svar på om Justis- og beredskapsdepartementet på noe tidspunkt siden den første enkeltsaken som EOS-utvalget undersøkte i 2014, har informert Statsministerens kontor om den ulovlige datainnsamlingen som EOS-utvalget beskriver i sin melding.

Som komiteen er kjent med bistår Statsministerens kontor statsministeren i å lede og samordne arbeidet i regjeringen. Den konkrete oppfølgingen av underliggende virksomheter ligger alltid hos ansvarlig departement.

Det overordnede ansvaret for Politiets sikkerhetstjeneste (PST) ligger til Justis- og beredskapsdepartementet, og departementet ivaretar styringsdialogen med virksomheten i samsvar med Bestemmelser om økonomistyring i staten kapittel 1.

Det er PST som har ansvaret for å følge opp funn fra EOS-utvalgets kontrollvirksomhet som gjelder PST. Tjenesten skal underrette departementet ved kritikk fra utvalget, og ellers ved behov. Dette følger av departementets hovedinstruks til PST. Det er dermed Justis- og beredskapsdepartementet som har ansvaret for oppfølgingen av og dialogen med tjenesten. Oppfølgingen og dialogen med tjenesten skjer normalt uten at Statsministerens kontor involveres, noe som også er tilfelle for de forhold som ligger til grunn for den meldingen komiteen nå har til behandling.

Departementet hadde imidlertid kontakt med Statsministerens kontor i juli 2019 i forbindelse med at forslaget til endringer i utlendingsforskriften § 4-24 ble sendt på

høring. Det ble da gitt noe informasjon om bakgrunnen for høringsforslaget. Bakgrunnen var at bestemmelsens ordlyd ikke var presis nok, ved at det kunne oppstå tvil om begrepet «politiet» kun omfattet politiet som grensekontrollmyndighet.

Det ble i den forbindelse også opplyst at EOS-utvalget hadde hatt tilsyn ved PST Gardermoen, og at det der ble stilt spørsmål ved PSTs rutiner for behandling av passasjerinformasjon og hjemmelsgrunnlaget for innhenting. Videre ble det opplyst at det hadde vært brevveksling mellom departementet og PST om forståelsen av regelverket. Denne korrespondansen fikk komiteen tilsendt ved brev 17. januar 2020, men den ble ikke sendt til Statsministerens kontor.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Monica Mæland', with a long, sweeping flourish extending to the right.

Monica Mæland



Statsminister Erna Solberg
Statsministerens kontor
Postboks 8001 Dep
0030 Oslo

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato:

13.02.2020

Vedr. opplysninger om norske flypassasjerer

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til Dokument 7:2 (2019–2020) Særskilt melding til Stortinget om PSTs ulovlige innhenting og lagring av flypassasjeropplysninger, som komiteen har til behandling.

I komiteens brev av 30. januar 2020 til justis- og beredskapsministeren spurte komiteen om departementet har informert Statsministerens kontor om den ulovlige datainnsamlingen som EOS-utvalget beskriver i sin melding. I svarbrev av 10. januar 2020 skriver justis- og beredskapsministeren at dette ikke skjedde før juli 2019. Komiteen viser videre til svarbrev fra Statsministerens kontor på spørsmål fra kontroll- og konstitusjonskomiteen 5. juli 2015 hvor det fremkommer at det har vært ulike konstellasjoner av en forsterket struktur ved Statsministerens kontor knyttet til sikkerhet og beredskap. Komiteen ber om svar på følgende spørsmål:

- Har Statsministerens kontor gjennom denne forsterkede strukturen, eller på noen annen måte, fått informasjon om EOS-utvalgets kritikk av PST i årsmeldingen for 2014?
- Har Statsministerens kontor gjennom den forsterkede strukturen, eller på noen annen måte, fått informasjon om PSTs datainnsamling omtalt i EOS-utvalgets årsmeldinger mellom 2013 og 2019?

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dag Terje Andersen
komitéleder





STATSMINISTEREN

Oslo, 19. februar 2020

Kontroll- og konstitusjonskomitéen
Stortinget
0026 Oslo

Svar på spørsmål fra Kontroll- og konstitusjonskomitéen vedr. opplysninger om norske flypassasjerer

Jeg viser til brev 13. februar 2020 fra Kontroll- og konstitusjonskomitéen.

Spørsmål:

«Har Statsministerens kontor gjennom denne forsterkede strukturen, eller på noen annen måte, fått informasjon om EOS-utvalgets kritikk av PST i årsmeldingen for 2014?»

Jeg viser til det som fremgår av justis- og beredskapsministerens brev 10. februar 2020 til komiteen. Statsministerens kontor ble i juli 2019 informert om bakgrunnen for Justis- og beredskapsdepartementets høringsforslag om endringer i utlendingsforskriften § 4-24. Det ble i den forbindelse nevnt at EOS-utvalget hadde hatt tilsyn ved PST Gardermoen og at det der ble stilt spørsmål ved PSTs rutiner for behandling av passasjerinformasjon og hjemmelsgrunnlaget for innhenting.

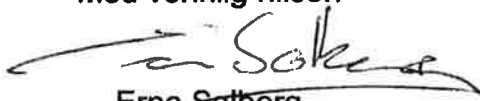
Spørsmål:

«Har Statsministerens kontor gjennom denne forsterkede strukturen, eller på noen annen måte, fått informasjon om PSTs datainnsamling omtalt i EOS-utvalgets årsmeldinger mellom 2013 og 2019?»

EOS-utvalgets rapporter overleveres Stortinget for behandling der. Den konkrete videre oppfølgingen av rapportene, og Stortingets merknader til disse, ligger alltid hos ansvarlig departement, normalt Forsvarsdepartementet eller Justis- og beredskapsdepartementet som ansvarlige departementer. I regjeringskonferanser og i Regjeringens sikkerhetsutvalg (RSU) diskuteres tidvis ulike sider ved EOS-

tjenestenes arbeid, herunder spørsmål knyttet til datainnhenting og temaer som omtales i EOS-utvalgets årsmeldinger. Når det gjelder den konkrete saken som er til behandling i Stortinget nå, ble som nevnt Statsministerens kontor i juli 2019 informert om bakgrunnen for Justis- og beredskapsdepartementets høringsforslag om endringer i utlendingsforskriften § 4-24.

Med vennlig hilsen



Erna Solberg